

Gustafs skål!

Varje betydande stad har sin själ, sin till synes naturliga dynamik och utstrålning. Det mäktiga S:t Petersburg förknippas med Peter den store och Nevafloden, det luftiga Paris främst med Napoleon III och hans boulevarder, medan Helsingfors på ett självklart sätt inramas av havet, Sveaborg och stadskärnan i empirestil.

Samtidigt har de flesta städer ett antal arkitektoniska och topografiska inslag, vilka kan vara nog så olika. Tag Stockholm, Mälardalens drottning, som för knappt två sekler sedan var också vår huvudstad. Gamla stans medeltida gränder har sin egen charm, likaså Söders höjder och vart än man blickar från Stadhusets torn finner man en stadsdel med egen historia och profil.

Ett annat sätt lära känna denna intagande sommarstad är att göra en rundvandring till fots och fixera sig vid en viss tidsepok. Och i Stockholms fall är det nästan oundvikligt att den första exkursionen sker i Gustaf III:s och hans konstnärliga medhjälparens anda.

Vi börjar från Kungliga slottet, där Gustaf genom en oblodig statskupp 1772 satte punkt för ständerväldet och genast hyllades av Bellman med den paradsången ”Gustafs skål”. Den blev Sveriges första nationalsång och är som bekant också en ypperlig snapsvisa... //: Sådan kung är värd att styra Sveriges öden, rask och ung ej rådlös uti nöden.://

Nere vid Skeppsbron möter vi Sergels stora staty över den tredje Gustaven. Initiativet till statyn togs inte överraskande av det fåfänga motivet självt 1790, men eftersom han mördades två år senare på Operan ett par stenkast därifrån fick han inte uppleva avtäckningen 1808. Det anses vara det mest trovärdiga porträttet som överhuvudtaget existerar av Gustaf.

Sedan är vi redan i Kungsträdgården, den trädgård som Gustaf III öppnade för allmänheten och där hans återkomst från Tyskland firades med en magnifik maskerad och illumination i augusti 1791. Trots att inget i parken är från gustaviansk tid kan vi via bilder och dikter få en god uppfattning av dess dåvarande prakt.

Vi slinker snabbt förbi det sentida, ännu historielösa Sergels torg för att nå början av Sveavägen, den breda paradgatan norrut, som Gustaf och hans arkitekter egentligen hade planerat att skulle gå ända från slottet till Hagaparken.

Den törstige tar sig säkert en avstickare till någon av Vasastans välförsedda krogar. Men vi som är friluftsmänniskor, vi gör i alla fall ett tappert försök att promenera direkt vidare till den lummiga parken i Haga.

Hagaparken är belägen vid västra stranden av Brunnsviken. Viken var under Gustaf III:s tid en insjö men förenades 1863 genom en sjösänkning med skärgården. Kungen lät uppföra parken i engelsk stil enligt ritningar av F.M. Piper – förövrigt samme man som planerat och gett sitt namn åt en liknande park på Sveaborg.

Vandringen genom den varsamt formade ”naturen” mot Gustaf III:s paviljong för oss bl.a. förbi Kungliga begravningsplatsen. Och strax innan vi når paviljongen möts vi av en av parkens vackraste vyer, en stor skålförmigt sluttande gräsvall.

Från dess krön öppnar sig en härlig utsikt över Brunnsviken och paviljongen. Detta och inget annat ställe måste Bellman ha haft i tankarna när han författade balladen ”Fjäriln vingad”. Sången var en av trubadurens få egna musikaliska skapelser och är med rätta vida känd i hela Norden. Sjung och förnim:

Fjäriln vingad syns på Haga
Mellan dimmors frost och dun

Sig sitt gröna skjul tillaga
Och i blomman sin paulun ...

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 3.6.2001